

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:
Administrațiunea tipografiei archidiecezane, Sibiu, strada Măcelarilor 47,
și la expedițiunea de inserțiuni Haasenstein & Vogler in Viena, Praga, Budapesta etc. etc.
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Bosnia și Erțegovina.

Din telegramele mai din urmă se vede, că o acțiune mai mare și mai hotărîtoare în contra insurecțiunii bosniace-erțegoviniane încă nu a avut loc. O telegramă de la 31 Aug. n. ne spune, că în 28 divisiunea 18 a ocupat fără rezistență Nevesinie (în Erțegovina,) unde s'a și constituit numai decât reprezentanța comunală și s'a început desarmarea populațiunii. În aceeași telegramă se spune de la Doboi, că în 28 Aug. n. a avut loc o luptă de tunuri de mai multe ore. 4 din cinci tunuri a le insurgenților fură silite să tacă. S'era s'a adaus și o luptă moderată de 1½ ore de puști. Perderile totale de la 15, 16 și 17 sînt 7 morți și 81 răniți. — La luarea Seraievului din 19 am avut pierderi: 56 morți și 292 răniți; 2 lipse. Altă telegramă din Ragusa de la 31 Aug. n. spune, că în Trebinie a erupt revoluțiunea. Insurgenții au combătut pe regulari, cari nu voiau a preda citadela. — În fine o telegramă de la Viena de la 1 Septembrie n. anunțiază, că în decursul zilei nu au sosit sciri nouă de pe câmpul de luptă.

Situațiunea așa dară în aceste două țeri de pricină nu s'a schimbat întru nimica. Cum se va schimba? ne va arăta viitorul. Spre sfârșitul unei schimbări, sau cel puțin a unei mișcări, din stagnarea de față sînt trupele cele de nou mobilizate și cari parte au început a ajunge la destinațiunea lor. Într'aceea, dacă nu ne înșală semnele, Turcii încă vor înmulți șirurile insurgenților. Rusia, de multai dragoste, ce are cătră Austro-Ungaria, tocma acum dimitte pe prinșii turcesci, care formau armatele dela Plevna, Șipca și Cars și cari la olaltă dau considerabilul număr de 100,000. După purtarea Porții de până acum este la mîntea omului, că acești fosti prinși se vor dirige preste Salonic la Mitrovița. Apoi, după cum țice foarte nimirit „Deutsche Ztg.” de aci vor merge aceste trupe regulate, îmbrăcate și provădute cu cele de lipsă, în vecinătatea Bosniei. Acolo se vor „concedia” cu arme cu tot. „Concediați” de acestia s'au mai prins în luptele dela Iața și Zepce. Răsboiul cel adevărat, în stil mare, are să se începă. Până atunci trupele noastre se hărțuiesc cu cete și bande mici, pe care după cum țice „Wiener Abendpost” în zădar le caută generalii austriaci, pentrucă nu le află, căci ele se dau pretutindenea în laturi. Și în adevăr insurgenții se arată la Doboi, Maglai, la Zepce, Vranduc, Visoca și Seraievo. În Zepce a omorit bolnavii din spital, au pușcat doi vînători aprôpe de Seraievo, liferanții se atacă; în Seraievo într'o di deodată se închid tôte prăvăliile, pentrucă în Seraievo se temeau ômenii de o surprindere din partea insurgenților. În faptă se țice, că insurgenților dela Zvornik li s'a dat ordin, de a merge asupra Seraievului spre a participa la o acțiune combinată contra trupelor austriace. La Cotorsco încercă insurgenții neconțenit, să trecă preste Bosna.

În „Laibacher Tagblatt” s'au publicat un șir de epistole adresate de un oficer din divisiunea Szapary părinților și fraților săi. Pentru ca cetitorii nostri să aibă o idee mai fidelă despre campania de ocupațiune, reproducem epistola datată din 18 August „de pe înălțimile de a drépta Bosnei în fața Doboiului”:

„Pré bunule și pré scumpe tată! Nu mai eram îndreptățit a spera, că ții voiu mai puté trimite vre-o scrisore. În 16 l. c., după ce am dat epistola postei pe la 11 ore înainte de améđi am plecat din lagăr la vedete. Linia, ce avém să ocupăm, era asigurată cu o di mai nainte de un batalion din regimentul 16. Diminéța însă insurgenții surprinseră batalionul cam de 500 ômeni, pentrucă de bună samă, din nenorocire, vedetele adurmiseră, și parte l'au măcelărit, parte l'au pus pe fugă în disordine. Din partene am surprins pe vandali la înfiorătorea lor meserie. Ei mutilau și dărăbureau pe răniți, prinși și morți.

„După o luptă crâncenă de două ore am alungat pe Turci de pe înălțimile de abia ocupate de dênșii. După acésta ei s'au postat pe înălțimile din fața noastră și de acolo au deschis un foc ucigător. Asupra noastră se vërșă o adevărată plôie de glônțe. Inimicii avéu și trei tunuri, din care aruncau bombe în pozițiunea noastră. Focul acesta a durat până la 9 ore s'era. Turcii au întonat atunci un urlat înfricoșat. Ceea ce trecusem cu vederea în ferbințela luptei, durere, am vëdut destul de curénd acum după ce întrase ore-care linisce; lucrul cel mai îngrozitor, care s'a putut vedé pe fața pământului: zăcea pe jos trunchiuri de trupuri omenesci, mutilate în modul cel mai nerușinat, despoiate de îmbrăcăminte cu totul. Barbarii luaseră capetele, cu ei ca să le pună în parii ce'i implântă pe delurile ocupate de ei.

„Cum am đis întemplările aceste datéza dela 16 l. c. Eri în 17 și astăzi sîntem în linisce. Noi stăm 1200 până 1500 pași depărtare de inimici, observându-ne aprig unii pe alții. Când am avé la dispozițiune o unică baterie de munte, inimicii nu ar căuta de pe înălțimile lor cu atâta îndrăsnélă la noi; cu 20 de șrepnele bine întrebuintate am imprăștiat bestiele aceste în tôte părțile; lipsindu-ne bateria de munte, infanteria trebuie să manțină pozițiunea pelângă cele mai aspre strapațe.....”

„N. Tem. Ztg.” scrie după o epistolă privată, că regimentul de infanterie Cesarevici Nr. 61 s'a destins la Tuzla prin vitejie, pentrucare dela locul preainalt a și fost, cu deosebire compania 5, laudat în public. Un număr considerabil de soldați dela compania 5, cari s'au luptat ca lei sînt propuși ministeriului de resbel pentru a fi decorați. Cu tôte aceste perderile regimentului, care în ziua aceea a fost în focul cel mai vehement au fost atunci numai 39 de ômeni.

„N. Arad. Ztg.” scrie, că în 29 Aug. au plecat concediații și rezervistii dela regimentul de infanterie bar. Kussevics petrecuți de o mul-

țime mare de ômeni și dăruiți cu bucheturii de flori și cu cigări.

Revista politică.

Convențiunea cu Turcia, țice „Fremden Blatt”, încă nu este încheiată și după cum stau astăzi lucrurile, încheierea nici nu se pôte aștepta în curénd. Porța din parteși face tot ce pôte pentru a împedeca încheierea convențiunei, cerénd, când suveranitate neștirbită asupra țerilor ocupate, când termin de șése luni, când de un an, de ocupațiune, când c o o c u p a ț i u n e, fără de rebonificarea speselor ce le face Austro-Ungaria în Bosnia și Erțegovina și alte lucruri de felul acesta. Și pe lângă tôte trăgănările Porții și versările cele multe de sânge și bani în provinciile rescuate, contele Andrassy stăruiesce pe lângă convențiune. După „Naț. Ztg.” din Berlin, contele Andrassy în consiliul de ministri dela 24 Aug. ar fi făcut cestiune de cabinet, dacă consiliul nu ar fi acceptat convențiunea în princip în liniamentele propuse de dênșul. Ce voiesce Andrassy cu stăruința sa? De sigur, ca să alunge pe Ruși din Bulgaria îndată ce va fi expirat termenul satorit de tratatul din Berlin. Planul pôte să aibă mult pentru sine, dară este întrebarea, dacă Andrassy îl va puté duce până în sfârșit. Turcii fac tot cât le stă în putere, a paralisa punerea în lucrare a tratatului din Berlin nu numai în Bosnia și Erțegovina, ci în tôte punctele, cari au să modifice starea actuală a imperiului otoman. Vëdénd însă Europa renitența turcésă, sătulă de frământările, ce i le causéază sudostul europén, într'o di se pôte hotări la o definitivă și totală împărțire a imperiului otoman, și atunci tôte silințele pentru convențiune ar fi zădarnice. Din acésta causă o parte însemnată din presa nemțască din Germania nu încetéză, de a da admonițiuni ministrului de esterne austro-unguresc, să se lase de politica sa unilaterală magiară și să facă politică imperială.

Rusia trimite gardele sale a casă. În locul lor aduce trupe nouă în Turcia, ocupă cu dênsele pozițiunile avute în giurul Constantinopolei și nu se gândesce de loc la evacuarea Rumeției și Bulgariei. Tot ce a făcut ea până acum în sensul tratatului Berlinéz este, obținerea unor locuri întărite de la Turci și pregătirea de a lua Basarabia în posesiune.

Românii înse încă nu se grăbesce cu cederea formală a Basarabiei, pentrucă nu au siguranță deplină despre posibilitatea, de a ocupa obiectul de schimb, Dobrugia, teméndu-se să nu o pățaseă și ei ca Austria în Bosnia și Erțegovina, ca Grecia și în fine ca Serbia cu Vrania, unde se concentreză arnauți albanesi spre a le disputa teritoriul, ce le compete.

Lista

membrilor participatori la conferința națională din 8/20 Iuliu a. c. în Sibiu.

Nicolau Popea din Sibiu; Nicolau Frateș din Sibiu; Visarion Roman din

Sibiu; Demetriu Cunțan din Sibiu; Iulian Filipescul din Brașov; Demetriu Cutén din Săcădate; Zacharia Boiu din Sibiu; Ioan Iancu preot; Romul de Crainic din Dobra; Demetriu Comșa din Sibiu; Dr. D. P. Barcian din Sibiu; Eugen Brote din Sibiu; Ioane Buzdug, adm. prot. din B. Dioseni; Alesandru Danciu, proprietar de mine; Atanasiu Usieriu, proprietar din Borgo Suseni; Dr. Nicolau Maier, prof. în Sibiu; Georgiu Bariț; Anton Bechniț, comerciant în Sibiu; Teodor Crișan; Dr. Nicolau Stoa; Ioane Pop; Grigorie Mateiu din Sibiu; Parteniu Cosma; Ioanne Hannia din Sibiu; Dr. Demetriu Răcuciu; N. Strévoiu; M. Lazar; Almășan; A. Trombițaș; I. Roman junior; Dr. Borcia; Petra Petrescu; G. Brătean; Popa Radu; Vincențiu Grama din Rusciori Făgăraș; Dr. Aur. Brote; Mich. Andreica din Cămpeni; Ioan Gall, prot. în Abrud; Absolon Șarlea popa în Țapu; Basiliu Petri din Sibiu; Dionisiu Chendi, adm. protop. în Mediaș; Ioan Henteș din Ocna Sibiului; Teodor Petrișor, prof. în Blaj; Gerasim Candrea, avocat în Cămpeni; Ioanu de Preda, avocat în Sibiu; Dr. Ilarion Pușcariu; Ioan Droc, adm. prot.; Dr. Iosif Hodoș; Dr. Moga; Ioan Stoicuța, paroch în Săsciori; Ioane Mihu, paroch în Cacova; Lazar Negrilă, învățator în Sibiu; Isaia Oprisor, inv. în Ocna; Nicolau Popescu, prof. în Blaj; Dr. Nemeș, avocat; Agay, avocat; Duvlea, adv.; Nicolau Cristea; I. Predovicu; Michail Iekim; E. Măcelariu; Ioan Roman, adv.; B. Harșan, adv.; Paul Dunca, cons. gub.; Ioane Raț; Georgiu Crișan, paroch gr. or. în Mediaș; Nicolau Sustai, adv.; Corneliu Tobias; Moise Toma din Sibiu; Simeon Popescu din Sibiu; Dr. A. P. Alessi din Năsăud.

Correspondențe particulare

dela „Telegrafului Român.”

Caransebeș, în 16/28 Aug. 1878. (Alegerea de deputat dietal în Caransebeș). Luni în 12 Aug. căl. n. orașul Caransebeș, se împărțăși de una dintre cele mai încântătoare s'erbători, de o s'erbătore, de care puține orașe din monarhia noastră se pot face părtașe. În diminéța acestei zile mii de alegători români sosiți din întinsul comitat al Severinului, dela Dunăre, din Almaș și din Bistra circulau stradele acestui oraș, așteptând cu sete ora 8, când avé să se deschidă actul alegerii. Orologiul sună 7½. Arangiatorii provăduți cu o plantică galbină la mână, însoțiți de musică plécă din piața cea mare încungiurată de edificiul gimnasial, de casarma și de mărețul pavilion al oficerilor. Miile de alegători respândiți prin oraș la sunetul musicei se adună și ca fosti soldați se pun îndată în rënd, percurg strada principală și ajung la podul de lemn în Caransebeșul nou, unde îi așteptau alte mii de alegători.

De aci pornesc cu toții iarăși înapoi ca la 4000 de ômeni. Ajungénd la locuința generalului Traian Doda și trecénd prelângă ea toți își iau pă-

lăriile din cap între neconținute strigate de „să trăiescă Domnul general Doda.“ Il. Sa domnul general, carele se află chiar la ferăstră le mulțămesc făcându-le complimente și răspundându-le „să trăiți și voi.“

O privire încântătoare. Inima română sălta de bucurie, vedând însuflețirea acestor viteji grănițeri, cari cu ori-ce ocaziune, în resboi și la algeri au făcut și fac onoare numelui de român.

Precum în resbel așa și acum au rămas neclățiți ca stânca prelângă generalul lor, prelângă fiul lor, prelângă idealul lor.

Ajunși înaintea edificiului gimnasia, unde se află locuința comitatului, miile de alegători formeză un cerc, în mijloc se aședă o mesă, de pe care protonotariul comitatului, ne mai ivindu-se alt candidat, proclamă de deputat al comitatului Severinului pe generalul Traian Doda.

O deputațiune aduc pe ilustrul deputat în mijlocul alegătorilor lui și îl salută prin dl Ioan Brancoviciu cavalier al ordinului Francisc Iosif cu următoarea cuvântare:

Domnule General! Domnule Deputat! Alegătorii din comitatul Severinului alergă cu inimă plină de bucurie, să-ți vestescă, că Te-au ales de deputat în dieta țării.

Prin acest act poporul nostru a dovedit de nou, că este neclătit în credința sa către Pre Înalțatul nostru Împărat și Rege și către augusta dinastie.

A dovedit de nou iubirea sa către dulce patrie, al cărei pământ l'a udat cu scump sângele său pe toate câmpiile de bătălie.

A dovedit de nou, că pe basa egalei îndreptățiri, proclamate de pe înălțimea tronului, vrea să trăiască în pace, linisce și deplină frățietate cu surorile națiuni din patria noastră.

A dovedit în fine, că cunoște și susține juste sale aspirațiuni.

Da, așa este! căci numele de Traian Doda concentrează în sine virtuțile și aspirațiunile române.

Scim, că Te-a constat o luptă grea, de a primi această sarcină neplăcută. Scim, că pentru această jertfă nu-ți putem oferi nimic, decât încrederea și iubirea noastră, și acestea ți le asigurăm nu numai din partea noastră, ci și din partea următorilor noștri.

Fie, ca ceriul să încoroneze luptele Ilustrității Tale cu cel mai glorios succes!

În fine să urăm cu toții! Să trăiască Majestatea Sa pre bunul nostru Împărat și Rege Francisc Iosif I!

Să trăiască scumpa noastră patrie! și guvernul! Să trăiască iubitul nostru deputat Traian Doda!

La acestea marele cetățean răspunse următoarele:

Alegătorilor! Vă mulțămesc, că și astăzi a treia oră a-ți intrunit în mine încrederea voastră.

Vă dechiar însă sincer, că eu n'am primit bucuos acest mandat.

El este pentru mine o mare greutate, împreună cu multe neplăceri și necazuri.

Vedând însă dorința voastră, de a me ave iarăși de deputatul vostru, inima mea, carea bate pentru popor, nu m'a iertat, să ve las, să ve părăsesc. Am cedat dorinței voștre și ia-tăme al vostru reprezentant.

Dar acesta am făcut-o și din motiv, că multe cauze, atingătoare numai de comitatul nostru, sunt încă nedeslegate, anume din punctele, care la a. 1874 în 11 Maiu în conștelegere cu ceialalți deputați din fosta graniță militară, le-am fost propus dietei spre deslegare, numai una, adică cauza munților este deslegată prin grația deosebită a Majestății Sale, cum cred eu spre mulțămirea comunelor respective.

Causa pădurilor încă este apröpe de sfârșit, și dacă lucrările privitoare

la acestea vor merge până în capăt tot așa, cum merg de un an încöce, adică de când reprezentanța voastră a subșternut rugare Majestății Sale, atunci avem speranța întemeiată, că întrebarea pădurilor se va deslega după drept și dreptate.

Între punctele amintite sunt 2, care tracteză despre dreptul vostru de a ve folosi gratis de băile herculane și în viitor și despre reprezentarea comitatului în dietă.

Cât ține dl Tatarzy arênda băilor, le puteți întrebuița gratis după dreptul vostru vechiu. Trebuie însă să lucrați, ca acesta să vă rămână și după espirarea arêndii.

Conform numărului poporațiunii din comitatul nostru, am trebui să avem nu un deputat, ci trei.

Propunerea în privința numitei reprezentări nu s'a deslegat prin dietă, așadar ea trebuie renoită.

Acum se venim la provisorul din comitat. Vi s'a spus, că după desființarea graniței ve-ți intra sub sistemul constituțional, adică în administrarea autonomă, în carea comuna se administrează prin reprezentanța ei, comitatul prin reprezentanța lui.

Organizarea comitatului, carea trebuia să se facă după legea din 1873, privitoare la desființarea graniței s'a trăgănat până odată ne pomenirăm cu un provisor de 3 ani.

S'a șis, că noi nu avem elemente constituționale și că trebuie să ne pregătescă pentru constituționalism. — Mirare, ca și când noi n'am fi demni și apți de a ne folosi de un bine.

Călătorind prin cercul electoral, mi s'a exprimat din toate părțile dorința, să lucru ca să incete provisorul.

Vă promit, că voi lucra, ca să incete acest provisor cât de curând.

Totodată vă aduc la cunoștință, că dl comisar regesc mi-a promis, că și el din a sa parte imi va da tot spriginul, ca provisorul să incete, seu să se delature cât de curând.

Mai sunt afară de aceste și alte întrebări tot așa de mari și de însemnate pentru noi.

Pentru deslegarea întrebărilor însemnate trebuie să stăruim neînterupt și cu energie în cas de lipsă și acolo, unde este isvorul legislațiunii, adică la dieta țării și la pre Înalțatul nostru Împărat și rege.

Dacă aveți dureri, care nu se satisfac la pretură, seu la comitat seu la ministeriu atunci cereți ajutor și vindecare în dietă și în cas de lipsă la Majestatea Sa; și dacă vi se încue ușile, bateți la ele odată, de două, trei, de dece ori și fiți siguri, că vi se vor deschide, pentru că înaintea seracilor chiar și ușile raiului se deschid.

Se nu perdem curagiul, se nu perdem nădejdea, dacă întâia, a doua seu a treia oră n'am putut câștiga vr'o cauză, ci să întrebuițăm toate mijlocele legale până atunci, până când ne vom ajunge scopul nostru; pentru-că nu este nici o cauză dreptă, care se o fi perdat ömenii harnici într'o țără, unde domnesce legea și dreptatea.

Șis ömeni harnici, pentru că un om singur, ori și cât de harnic va fi el, totuși nu va fi în stare singur să îndeplinescă un lucru mare.

Așadară în toate afacerile, în toate cauzele noastre, este de lipsă, să fiți unu, să fiți ca un zid neștrăbătut; nici unul dintre noi să nu părăsescă cu necredință cauza comună.

Voi ca fosti soldați sciți, cât de rău stă aceea armată, din carea au început a deserta soldații.

Ce pöte să facă un general seu comandant cu o armată demoralisată, stricată și ticălosă? Puțin seu mai nimic.

Am șis, că se fie harnici; da! ceice se apucă de un lucru mare, trebuie să

fie ömeni harnici. Și öre în ce constă harnicia unui om?

În tăria voinței lui, în omenia lui și în sciința lui. Aceste trei calități trebuie să și le păstreze și câștige poporul nostru, ca să aibă viața în lume, căci aceste trei calități sunt isvorul vieții la ori și ce popor.

Acel popor, carele n'are tăria voinței, n'are simț de omenie, n'are sciință, acela a încetat dintre poporele, care au viitor, acela n'are drept de a esista, de a viețui.

Multămită lui D-șeu, în poporul nostru se află tăria de voință și simț de omenie. Aceste două însușiri frumöse trebuie să le păstreze cu scumpătate.

Una mai este, în carea am rămas înderăpt, dar acesta este și cea mai însemnată, aceea este sciința.

Precum omul cu puterea minții sale se înalță peste celelalte dobitoce, domnesce peste ele și le întrebuițeză spre folosul seu, așa și poporele cele mai învătate se ridică peste alte popore mai slabe în sciință, domnesce peste ele și le întrebuițeză spre folosul lor.

Omul fără sciință este rob celui învățat. Mai șis odată: Omul fără sciință este rob celui învățat.

Ian auđiți!

Vr'o 25 milioane de Englezi stăpănesc India, o țără de vr'o 200 milioane de ömeni, fiind-că la cei dintăiu este sciință, este cultură, dar la cei din urmă numai ignoranță și prostia.

Dreptaceea lipsa cea mai înteițitoare este la noi de școle și anume de școle romănesci, căci în aceste se pöte mai ușor și mai curând cultiva poporul nostru și numai în acestea se pöte desvolta caracterul românesc, carele are un isvor nesecat de însușiri rari și scumpe. Și în sfârșit Românul vrea să crească și să trăiască ca Român, tocmai precum și Némțul vrea să crească și să trăiască ca Némț, Ungurul ca Ungur.

Mi se va face observarea, că de unde se luați banii pentru școlele amintite?

Aveți fonduri, a căror venituri seu camete sunt hotărîte prin lege pentru scopuri de creștere, humanitare și economice.

Ve dechiar, că în sensul legii sünțeti îndreptățiți a întrebuița cametele numitelor fonduri pentru școlele voștre și că nime nu pöte sta în contra, dacă școlele voștre sunt organizate după lege.

Ca să mă înțelegeți și mai bine, vă dechiar mai odată: Că în sensul legii, sünțeti îndreptățiți a întrebuița cametele numitelor fonduri pentru școlele voștre și că nime nu pöte sta în contra, dacă școlele voștre sunt organizate după lege.

Se vorbim despre așa numita robotă seu lucrul public.

La propunerea d-lui comisar regesc, guvernul a dat comitatului nostru un ajutor de 10,000 fl. pentru susținerea podurilor.

Congregațiunea cea din urmă a hotărît, ca pe anul 1878 a patraparte din lucrul public se nu se plătescă, cum bunăöră acesta are să se plătescă pe anul 1877.

Fiind-că mai toate comunele au și plătit pătrarul pe anul 1877, așadară comunele, care sunt în restanță cu solvirea banilor, au să-i plătescă în anul curgător.

Mai odată ve spun, că pe anul 1878 n'aveți să plățiți nimic din robotă — dacă D-șeu nu ne va rupe toate podurile mari. În acest cas n'aveți încätro, cât va trebui, atăta ve-ți plăti.

Dar în anii viitori numai atăta ve-ți avea să plățiți, cât se va constata prin conștelegere, că este de lipsă.

Suma constatată de trebuințioasă

se va împărți pe comitatul întreg. De astfel de plată nu puteți fi dispensați.

Ve recomănd, se respectați și să țineți legile. Dar nu numai voi aveți să le țeneți, ci și diregătorii au să le țene și să le respecteze.

Majestatea Sa însăși la încoronare a promis, că le va țenea.

La nime nu este iertat a călca legile. Toți sünțem supuși legii; toți sünțem sub lege. — nime nu este peste lege.

V'am invitat acum trei ani, să veniți la mine, dacă v'ar trebui vr'un sfat, vr'o îndreptare.

Puțini au venit și dintre acestia partea cea mai mare cu lucruri de nimic, cu trënca flénca — seu au venit pre târđiu.

S'au întemplat unele și altele, despre care am căpătat însciințare pre amănat. Din această cauză nu s'a putut vindeca răul, ce s'a făcut.

Cu urechile mele nu pot auđi până în Almaș, ochii mei nu străbat prin deluri până în Almaș.

Dacă nu veniți voi la mine, voi să vin eu la Voi.

Dacă nu vine dealul la mine, o să mă duc eu la el.

Vă promit, că de la tótna viitoare voi călători când și când prin cercul electoral, la care ocaziune ne vom tăinuși despre unele și altele.

Asta nu este numai dreptul meu, ci și datorința mea.

În fine mulțămindu-vă mai odată pentru încrederea, ce a-ți pus'o în mine, să încheiem acest act sərbătöresc după datina romănescă, urând:

Să trăiască Majestatea Sa Împăratul și regele nostru Francisc Iosif I!

Să trăiască scumpa noastră patrie!
Să trăiască bravul nostru popor!
Să trăiască alegătorii mei!

După cuvântarea acesta întreruptă de nenumărate aplause: „să trăiască dl general“ și de expresiuni nemăiestrite eșite din gura poporului, din adencul inimei lui într'un mod apesat, care fărmece și înalță pe ascultător și privitor și anume expresiuni populare ca: „D-șeu să l'țină, D-șeu să l'întinerescă, Ține-l Dómné! Țuce-l taica. Copilul nostru! etc. — Dl general se coböru de pe mesă, grănițerii ca fosti soldați formeză, înaintea lui un spalir, două șiruri dela comitat până la locuința generalului, prin mijlocul cărora și conversând cu unii mersă și ajunsă la locuința lui.

La 2 öre ca la 100 de cetățeni întruniți la banchet în grădină la „pomul verde“ primesc între strigate de „să trăiască“ în mijlocul lor pe Il. Sa dl comisar regesc Nicolau de Ujfalussy și pe ilustrul și marele cetățean generalul Traian Doda deputatul nostru.

Înainte de a sosí pe mesă friptura, comisarul regesc se scusă într'o cuvântare înșoțită de aplause, că dencul e silit, a ne părăsi, avënd a se afla mâne și la 11 öre în audiență la ministrul de interne cu deputațiunea comitatului nostru în cauza ferberii rachiului de prune.

Venind rëndul la toaste, începutul îl făcú ilustrul general, ridicându-și poculul de șampanie pentru Majestatea Sa și pentru augusta casă domnitöre. Protonotariul comitatului Ilosvay pentru generalul Traian Doda, de asemenea și vice-comitele Pausz. Referintele Ioan Ionaș pentru înfrățirea poporului maghiar cu cel român. Profesorul Mândreanu pentru deputatul ales înțonând, între aplause prelungite, însemnătatea învățământului, factorului celui mai însemnat din fie-care stat. Secretarul episcopesc Ioan Bartolomeiu pentru poporul din ținutul Almașului și alte multe toaste, între cari merită a se mai aminti toastul generalului ridicat pentru femeile romăne, unicele, care au susținut Romănimul.

După finirea banchetului un număr însemnat de cetățeni înșoți pe

ilustrul deputat până la locuința lui și cu acesta se fini acest act măreț și sârbătoresc, lăsând o suveniră plăcută în fie-care inimă română.

Transilvânenni.

Protocoloalele Congresului din Berlin.

Protocolul Nr. 8.

Sedința din 28 Iunie 1878.

(Urmare).

Primul plenipotențiar al Italiei, aduce aminte, că Escelența Sa comitele Andrassy a citit o espunere asupra condițiilor Bosniei și Herțegovinei și asupra intereselor privitoare la această situațiune. Escelența Sa marchisul de Salisbury a propus de a încredința Austro-Ungariei ocupațiunea militară și administrațiunea acestor provincii, ca fiind de natură, a rezolva dificultățile existente. Alteța Sa principele de Bismarck a susținut propunerea Angliei în numele Germaniei. Plenipotențiarul italian ar dori să întrebe pe primul-plenipotențiar austro-ungar, dacă Escelența Sa poate da, în privința acestei combinațiuni, câte-va explicațiuni ulterioare, din punctul de vedere al interesului european.

Primul-plenipotențiar al Austro-Ungariei, referându-se la considerațiunile, ce a spus, speră și este convins, că punctul de vedere european, care a inspirat pe guvernul austro-ungar, nu va fi mai puțin apreciat de cabinetul italian, de cât de cele lalte cabinete ale Europei.

Primul plenipotențiar otoman espune opiniunea guvernului seu în terminii următorii:

Firma dorință a guvernului otoman a fost de la început de a face, în ceea-ce 'l privește, toate înlesnirile posibile pentru opera de pace și reconciliațiune, care constituie misiunea marilor puteri ale Europei, reunite pentru acum în Congres.

Atitudinea plenipotențiarilor otomani, în mijlocul acestei Înalte Adunări, a fost totdeauna conformă acestui principiu fundamental al politicii guvernului lor.

În timpul deliberațiunilor ce, s'au succedat până acum, și în cari sau tratat și rezolvat chestiuni de cea mai mare importanță, atât pentru prezentele cât și pentru viitorul Imperiului, ei și-au făcut totdeauna o datorie — colegii lor le vor da această dreptate — de a da probe de cea mai înaltă diferență pentru dorințele exprimate de marile puteri, cu scopul de a termina dificultățile pendinte.

Cu atât mai mult însă regretă de a fi siliți a espune, în privința ocupării Bosniei și Herțegovinei, o opiniune diferită de a cea espusă mai înainte.

Plenipotențiarul otoman mărturisesc, mai înainte de toate, că nu vîd nici o necesitate urgentă, de a lua în deaprobe urmarea această propunere de ocupațiune. Gravitatea motivelor, ce au fost invocate în favoarea unei măsuri de această natură, nu este simțită de către dînsii în același grad precum simt Escelențele Lor membrii Congresului, cari par a 'i da o importanță decisivă. Această ocupațiune nu poate ave negreșit alt scop, de cât restabilirea ordinii și siguranței în aceste două provincii, precum și reimpatrierea refugiaților. Sublima Pörtă, neavînd și dînsa alt scop, dar, pe de altă parte nedispunînd de mijlocele suficiente, spre a realiza acel scop nu voiesce a lăsa unei alte puteri grija și sarcina, de a împlini o misiune ce 'i revine forțe natural și de drept.

Plenipotențiarul otoman se grăbesc însă de a face cunoscut acestei Înalte Adunări, că Sublima Pörtă ia angajamentul de a procede imediat la punerea în executare mijlocelor menite, a da rezultatul dorit, trimițînd imediat la fața locului înalți comisari, cari vor fi însărcinați cu organizarea unei gendarmerii, cu instalarea și cu întreținerea refugiaților, până ce vor începe lucrul câmpului, precum și cu aplicarea sistemului de administrațiune, ce va fi adoptat pentru aceste două provincii, cum și cu alte măsuri de îmbunătățire.

Plenipotențiarul otoman speră, că Congresul va binevoi să aprecieze întinderea și

importanța acestui angajament, ce dînsii nu se învoiesc a lua în numele guvernului lor; de asemenea, dînsii 'și permit a crede că nu le va fi cu greu să convingă pe această Înalță Adunare de eficacitatea măsurilor ce Sublima Pörtă ar pune în aplicare fără cea mai mică întârziere.

Principalul motiv de îndoială, care s'a născut în sinul chiar al acestei Adunări, se întemeiază, se dice, pe neputința, de a restabili ordinea în Bosnia și Herțegovina de trei ani aprôpe. De aci se conchide, că aceste provincii se află deja puse, cum am dice, afară din cercul în întinderea căruia se exercită influința normală a puterii Sublimei Porți.

Cu toate acestea, ar fi de dorit, ca Escelențele Lor, membrii Congresului, să nu pîrdă din vedere că, dacă disordinele în Bosnia au avut o durată relativ așa de lungă această persistență se poate explica forțe ușor, voinde cineva să țină compt de greutatea cu totul excepționale, cu cari guvernul otoman s'a luptat în timpul acesta. Starea de ostilitate deschisă, în care se află de trei ani aprôpe, cele două principate limitrofe ale Bosniei, în contra Sublimei Porți, marele și durerosul resbel, ce Imperiul a susținut în Europa ca și în Asia, au avut de consecință slăbirea forțelor și atențiunii Statului, precum și întreținerea neconținută a focului revoltei și agresivității ce persistă în Bosnia. Departe dar de a trage o probă dintr'această, de slăbirea autorității Sultanului în această țară, circumstanțele, la cari s'au făcut alușiune dau loc la o concludiune cu totul diferită. Puterea și influența Sublimei Porți trebuie să fie forțe tari în Bosnia, pentru ca cu tot resbelul și cu toate calamitățile, cari au infectat imperiul întreg trei ani, autoritatea otomană să se fi menținut intactă în această provincie. Astăzi dar când pacea se va restabili, și tocmai în momentul când Sublima Pörtă este gata a concentra restabilirea ordinii în cea țară dînd acestui scop totă atențiunea sa, s'ar pute crede, că dînsa este incapabilă de a împlini această misiune?

Guvernul imperial este pe deplin convins de eficacitatea autorității sale asupra acestor provincii, și cu toate că s'ar fi luat rezoluțiunea de a da provinciilor vecine măriri teritoriale, cari fără nici o îndoială, în cazul când una ca acesta s'ar întempla, ar spori mijlocele lor de agresivitate. Turcia însă opinază, că totdeauna va fi în stare, să reprimeze aceste tendințe, dacă vre-o dată s'ar pute manifesta, mai cu samă dacă sprijinul moral al cabinetului din Viena nu 'i ar lipsi. În acest sprijin moral, guvernul otoman pune cel mai mare preț, acest sprijin dînsul voiesc forțe mult să i se acorde în împrejurarea de față.

S'a creșut, că Bosnia fiind o provincie care nu raportază mult tesaurului otoman, ocupațiunea sa de către armatele Austro-Ungare nu ar oferi, prin urmare, Sublimei Porți inconveniente mari. Să fie permis plenipotențiarilor otomani de a nota această declarațiune, după care toate veniturile provincii Bosnei sînt cheltuite chiar în provincie. Dar, pe de altă parte, dînsii nu se pot o pri a observa, că de ôre ce o provincie nu aduce venituri mari tesaurului, nu rezultă dintr'această, că ocupațiunea sa de către trupele unei puteri străine ar fi indiferentă Suveranului, care o posedă.

Fără a insista mai mult asupra considerațiunilor, acestei ordine de idei, plenipotențiarul otoman au onore de a refera Escelențelor Lor membrilor acestei Înalte Adunări, că Sublima Pörtă se angajază a se conforma însăși chiar și imediat, unui program de reforme cari ar părea, în momentul de față mai apropiate cu ecsigențele circumstanțelor.

În ceea ce privește chestiunea agrară, nu ar fi pute timpul de a intra astăzi în desvoltări prea lungi; ar fi asemenea inutil, de a reaminti diferitele soluțiuni, ce a avut această chestiune în mai multe țeri unde dînsa a fost cauza unor dificultăți analoge cu a celea ce se sîmnlază în Bosnia. Ôre Sublima Pörtă ar fi singură în neputință de a întrebuița remediuri de aceeași natură? Chestiunea agrară subsistă încă în diferite țeri, pentru cari însă nimeni nu s'a gândit de a recurge la mijloce de natura acelor cari astăzi sînt propuse pentru Bosnia.

Fără dar a se mai întinde asupra ideilor sale, plenipotențiarul otoman cred, că ceea ce s'a dis este suficient pentru a convinge pe Înalta Adunare, că dacă ar voi să ia în considerațiune angajamentul ce propun în numele guvernului lor ar asigura mult mai bine și într'un timp mult mai scurt pacificarea acestor provincii, de cât dacă ar consimți la o propunere de ocupațiune din care ar resulta inconveniente mult mai grave de cât acele ce sînt propuse ca remedi.

Escelența Sa adaogă, ca țînînd acest limbajiu, se conformă instrucțiunilor guvernului seu.

Primul-plenipotențiar al Franciei dice, că ar dori să espună repede motivele adresării sale la propunerea marchisului de Salisbury. Guvernul francez nu arată un interes imediat în chestiunea bosniacă, dar se interesează, ca opera Congresului să fie utilă și durabilă: într'această ordine de idei dînsu se pune pentru ori ce afacere, ce nu 'l atinge direct. Escelența Sa privește combinarea indicată de către Cabinetul englez ca singur putînd asigura o existență pacifică populațiunilor Bosniei și Herțegovinei atât de mult desbinate, prin uri politice, religioase și sociale; dînsul hotărăsc că singură o putere vecină, destul de puternică pentru a fi imparțială, este în stare, de a restabili pacea în aceste provincii desbinate; într'un cuvînt, consideră intervențiunea guvernului Austro-Ungar ca o măsură de poliție europeană.

Lordul Beaconsfield, după ce a reamintit importanța chestiunii și misiunea Congresului, care este, de se poate, restabilirea păcii în Europa; recunoșce, că după opiniunea tuturor, una din bazele principale ale păcii ce se va face, este independența Sultanului ca suveran european, fie care, cu toate acestea trebuie să nu pîrdă din vedere că turburările subvenite în țerile de care este vorbă au fost originea tuturor tristelor evenimente din acești din urmă ani. Escelența Sa este convinsă că, dacă Sultanul nu a putut, mai înainte de resbel, pe când resursele sale erau considerabile, manținé ordinea și stabilitatea în Bosnia și Herțegovina, și asemenea pacea generală, pentru care motiv s'ar crede ôre, că astăzi în urma unei lupte, care însă 'i a făcut cea mai mare onore, guvernul otoman ar fi capabil sa dea păcii Europei asigurările ce dînsa este în drept să cêră? Puterilor le este dat dară, a căuta mijloce de siguranță mai eficace, și ele sper că le vor găsi în acțiunea unui mare guvern, limitrof, puternic, de opiniuni conservatrice și care nici odată n'a căutat să turbure interesele nimului în nici o parte a lumii. Această cerere este ôre un mare sacrificiu pentru Turcia? Nobilul Lord consideră din contră, că aceste provincii, precum s'a constatat de către conferința de la Constantinopole, n'au produs Porței un venit egal cu cheltuiala care-o cer. Mai mult ele nu au nici o importanță, pe când marile puteri să silesc a da tuturor raselor ce ce li se cuvine de a depărta ori ce predominanță de rasă? Dacă Congresul ar lăsa aceste provincii în starea, în care se găsește azi, s'ar arêta forțe invederată predominarea rasei slave, rasă puțin dispusă a lăsa celorlalte ce li se cuvine. Trebuie să recunoșcem însă, că propunerea Lordului Salisbury nu este făcută în interesul Engliterei; ci în vederea păcii europene. Nici un Stat nu este azi în stare, afară de Austro-Ungaria, de a manținé ordinea și de a o garanta, de a stabili prosperitatea și în fine de a consolida pe Pörtă otomană, făcînd să crească rolul ei în afacerile europene.

Principele Gorciacoff dice, că Rusia este desinteresată în chestiune, dară că considerațiunile desvoltate de comitele Andrassy propunerea Lordului Salisbury, sprijinită de Germania, Franța, Italia și explicațiunile clare ale Lordului Beaconsfield, 'i dovedesc eficacitatea rezoluțiunii pregătite în scopul pacific, pe care congresul doresce să 'l atingă. În realitate, de este vorba a rezerva populațiunile creștine contra abuzurilor seculare, moțiunea engleză este conformă cu vederile generale ale Rusiei, și Alteța Sa se unesc în totul cu dînsa. Cât despre observațiunea lui Charatheodory-Pașa, care a tribuiește influențelor străine cea din urmă insurecțiune, Alteța Sa nu poate să o admită:

turburările au fost produse prin starea provinciilor Bosniei și Herțegovinei, și numai prin modifițațiuni radicale s'ar pute înlătura din nou producerea lor.

Primul-plenipotențiar al Turciei respunđînd la această aserțiune reamintesc, că n'a voit să examineze isvorul insurecțiunii bosniace, dar numai să afirme că, dacă ordinea nu este stabilită mai de timpuriu, cauza trebuie să căutată în evenimentele petrecute de un an încôce. Guvernul otoman se angajază, cu toate acestea înaintea Congresului, de a pacifica provincia peste puțin timp. D-să arată mijlocele care are de gând să le întrebuițeze în acest scop și care pot liniști ori ce temere. Fiind că guvernul otoman este mai mult în stare de cât alt cineva, de a cunoșce starea lucrurilor în aceste provincii, este invederat, că dacă ia acest angajament, este, că se crede convins că 'l va pute îndeplini.

Comitele Andrassy ar dori să prezinte câteva obiecțiuni asupra documentului cetit de Charatheodory Pașa. Primul plenipotențiar otoman a dis, că măsura propusă este utilă, fiind că Pörtă este gata, de a remedia relele semnalate și ar fi mai ales în stare de a înlesni întorcerea refugiaților în țara lor al căror număr nu este mai mic de 200,000. Comitele Andrassy observă asupra acestui punct că, de la Sublima Pörtă o dată fagăduite, altă dată zadarnice aceste dispozițiuni, în sfârșit, n'au fost luate nici odată. În ceea ce privește observațiunea lui Charatheodory-Pașa, că Turcia a manținut până azi aceste provincii neatînse, primul plenipotențiar al Austro-Ungariei crede că Escelența Sa va conveni, că aceste rezultate le datoreșce în mare parte trupelor austro-ungare, aflătore la fruntarii, în terminul celor trei din urmă ani. Comitele Andrassy adaogă, că Austro-Ungaria, în totdeauna preocupată de principiul stabilității în care își îndreptază politica, nu poate face să depindă viitorul de iluziunile ce mai poate conserva Pörtă, dară pe cari evenimentele celor din urmă ani le-au desmîșit în de ajuns. Escelența Sa declară deci că:

„Propunerea D-lor plenipotențiarilor ai Marelui Britaniei și ai Germaniei, pare a fi soluțiunea, care poate procura o pacificațiune grabnică, deplină și temeinică a Bosniei și Herțegovinei, și că ea este mai mult conformă scopului ce 'și propun toate Puterile, acela de a înfința o stare întemeiată de lucruri. Plenipotențiarul Austro-Ungariei au onorea, a da adesiunea lor și a declara, că guvernul Austro-Ungariei este gata a se însărcina cu ocupațiunea și administrațiunea acestor provincii.

„Teritoriul sandjacului de Novibazar, care se întinde între Serbia și Muntenegrul în direcția Sud-Ost până după Mitrovița și care face parte din vechiul vilayet al Bosniei, nemărginindu-se direct cu teritoriul Austro-Ungar, plenipotențiarul Majestății Sale Imperatului și Rege declară, că Austro-Ungaria nu doresce a se însărcina cu administrațiunea acestui sandjac, în care administrațiunea otomană ar pute să urmeze. Cu toate acestea, în scopul de a asigura manținerea noului Stat politic, libertatea și siguranța căilor de comunicațiune, Austro-Ungaria trebuie să 'și reșerve dreptul de garnisonă și de căi militare și comerciale pe totă întinderea părții sus arătate a vechiului vilayet bosniac.“

(Va urma).

Varietăți.

* „Românului“ i se telegrafază din Mehadia că arhiducele Iosef, palatinul Ungariei vizitînd Mehadia, avu o lungă convorbire cu locotenintele-colonel Candiano Popescu.

A. S. imperiale invită la prînz pe locot.-colonel român.

* („A românismus N.-Szebenben“). Așa este titula unui articol, cel publicat în ziarul „Kelet“ din Cluj în Nr. 197 din 30 August. Din mai multe considerațiuni nu putem ignora acest articol, căci este bine să cunoșcem pe frații magiari cum cugetă, cum simt și cum — mint. Ne vom ocupa mai pe larg cu acesta „Keletiană“ în numărul următor.

* (Fortificațiunile de la granițele Ardélului). Precum aflăm cu începutul lunii Septemvrie vor fi toate lucrările isprăvite. Scirile ce le aduc foile din Pesta și Viena („Pester Lloyd“ și „Presse“), că la vama din Turnu-roșu s'ar fi reînceput iarăși lucrările fortificative, sunt simple scornituri. Fortificațiunile de la Turnu-roșu sunt gata înainte cu o lună de zile și sunt păzite de un detașament mic de soldați.

* (Dr. Svetozar Miletics) fu transportat din prinsorea tribunalului din Buda în prinsorea țerei la Vața pentru a-și împlini pedepșa.

* (Societatea academică română) și-a început sesiunea în 16/28 August conform regulamentului seu.

* (Têrgul de țară) la Sibiu se va ține ca în toți anii, în 3/15 Septemvrie, cu excepțiunea, însă că intrarea vitelor cu corne pe teritoriul orașului va fi oprită din cauza bólei de vite ce grasază în comunele Șelimbăr și Csnădie. Astfel tîrg de vite cu corne nu va fi.

* (Universitatea din Cernăuți). S'a distribuit programa prelecțiunilor ce se vor ține la Universitatea din Cernăuți în semestrul de iarnă de la 1 Octomvre 1878 și până la 28 Februarie 1879. Din această programă aflăm, că în semestrul de vară 1878 au fost 223 studenți ordinari și 44 extraordinari, din cari 54 Români Bucovineni și 52 israeliți.

* (Un scandal din partea unui oficer rus). În sera de 11 spre 12 curent mai mulți oficeri Ruși petreceau în restaurantul otelului „Victoria“ din Giurgiu. Unul din ei anume Jagunof, locotenente de artilerie din Rusciuc, infuriat de beutură, începî a maltrata pe chelner, a sparge și sfărâma tot ce'i era înainte și scoțînd sabia, se repeđi ca un sêlbatic asupra lor.

Se anunță poliția, din partea căreia se trimise subcomisarul Pavel Ionescu, însoțit de câți-va dorobanți.

Agentul polițenesc somă pe acel locotenent, de a se astêmpêra, dară drept răspuns, numitul Jagunof, printr'o repede mișcare, aplică o lovitură cu sabia subcomisarului. Un cetățen pacinic, ce din întêmplare se afla în sala, unde era scandalul, fu asemenea, ca din senin, lovit cu sabia de acel locotenent rus. Cetățanul nostru însă, sciî să pareze repetatele lovituri, îndreptate contră'i de Jagunof și reuși a'l desarma și a'l pune în stare de a nu mai pute fi ofensibil. În fine, sosi d. șef al poliției, carele și acum, ca în totdeuna, sciî să restabilească ordinea, ducend pe locotenentul rus la poliție sub escortă română. „Descentr.“

* (Remediu preservativ contra muștelor la caii de ham. Animalele în lunele căldurose ale lui Iunie, Iulie și August, sînt sub chinurile cele mai mari și slăbesc din cauza muștelor. Pentru ca ele să pôtă scăpa de acesta insectă vătămătoare, să se fêrbă ca 2 oca frunză de nuc verde în 10 sau 12 oca apă de fântână și cu această zamă odată sau de două ori pe zi, muind o bucată de petică, să se spele corpul calului, fiind foarte sigur, că nu se va mai pune nici o muscă pe corpul lui. I. C.

PARTEA SCIENTIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Notițe.

„Telegraful român“ (Nr. 81 dto 15 Iulie v. a. c.) a fost reprodus după „Românul“ o notiță critică despre scrierea dlui Vasilie Maniu: „Studii asupra scrierii profesorului dr. I. Iung, intitulată: *Românii și Românii din țerile dunărene.*“ Urmând principiului: „audiatur et altera pars“, reproducem, tot după „Românul și responsabil dlui

Maniu, lăsând afară — cu deosebire și pentru lipsa spațiului — acele pasaje cam lungi, ce n'au de a face nemijlocit cu obiectul din chestiune, fiind ele de natură personală.

Eată partea esențială din răspunsul dlui Maniu:

Cuvintele acestui modern Orfeu, spun lumea că: „Studiile critice asupra operii lui Iung, scrise în limba și cu ortografia societății academice, au de autor pe d. V. Maniu, și defectul d'a nu fi o operă ci numai o indicare de materialul, care pôte servi pentru opere istorice, filologice etc.“

„Lipsită de plan — continuê pretinsul areopag, în alêsa'i dialectică — lipsită de precisiune și espunere sistematică, lucrarea d-lui Maniu nu ajunge la conclusiuni lămurite, ci, după o lungă și anevoioasă citire, și lasă în minte confusiunea și nedumerirea“ că:

„Ideia predominantă a autoremului (cum? autore fără operă?) e, d'a ne arêta Latini și Romani neoași în totul și în toate timpurile (crimă capitală!), ceia ce 'l face să comită erori colosale, când e vorba de filologie, unde cuvintele cele mai străine sînt presintate ca de origine curat latină (*Sic!*) ca în renumitul dicționar al societății academice (*Hinc illae lacrimae!*)“

În dreptul nostru, a cere să ni se îndice, să ni se învedereze pretinsa lipsă de precisiune, de sistematică espunere și conclusiuni, enunciate cu atâta suficiență, într'un resumat fără colóre, fără simburile adevêr și cunoscînță; ne mîrginim a întreba, care sînt acele părți oboșitoare și anevoioase în studiile noastre? Care este nedumerirea și confusiunea în *mintea recensorului*? Ce înțelege d-sea prin operă și indicațiune de materialul? prin espunere sistematică și conclusiuni? Critica d-sêle oferă vre-un specimen?

Glumele la o parte!

Lucrarea noastră fiind o succintă dare de sêmă — studii restrînse asupra unei scrieri erudite — era ținută, se urmeze după planul adoptat în acea valoroasă operă.

Prin seriatiunea materialului și împărțirea lui sistematică în XII secțiuni; prin punerea în evidență, a diferitelor opinii și controverse, prin analizarea ipoteselor slaviste și germâne, prin conclusiunile sintetice întemeiate pe desbateri analitice. credem, a fi răspuns pe deplin la esigînțele cele mai îndreptățite, cele mai dificile!

În contradicere cu sine, trufașul censor, mărturind că: „Ideia predominantă ne a fost a revindeca pe sêma latinității proprietațile usurpate de Slavi și Germâni“, recunoșce împlicitamente ființa de conclusiune și premise în lucrarea noastră.

A înfățișa pe *Români și limba lor*, cu riscul chiar de a păcătui contra legilor filologiei — precum se pretinde — că avend origine curat latino-română, în totul și în toți timpii, este, pare-ni-se, a pune conclusiuni bine precisate, bine lămurite, ast-fel, că n'a ramas în mintea gingașului recensor nici îndoință, nici confusiune sau nedumerire.

Fiind dovedit neadevêrul afirmațiunilor din acea cap d'operă recensiuine, unica în felul ei, cel puțin în privirea pretinsei lipse de conclusiuni, cum rămâne cu seriositatea arbitriului nostru?

Care sunt acele colosale erori filologice, în sarcina scrierii noastre?

Este de cel mai mare interes pentru sciință, și în parte pentru *limba română*, a se învedere, prin docte și mature lămuriri, toate acele erori vătămătoare.

Noi am declarat categoric, că ultimul cuvênt rămâne filologiei! Numai o minte puțin scrupuloasă putea să ignore acea rezervă.

Bibliografia rurală-economică (p. 99), clasificatiunea de nume proprii române, registrul de archaisme topografice (p. 88), terminologia, legendariul, și pantheonul bisericiei române (p. 46), toate întemeiate pe elemente istorice și etnografice, sănêtoșe și nerecurabile, sînt în stare să reziste cu succes chiar și celor mai furtunose isbiri.

Lipsa de precisiune, de sistematică espunere, de conclusiuni, nu pôte fi acolo, unde fiă-care materie este analizată, fiăcare

subiect debătut în față cu vederile scôlei slaviste și germâne, ambe atentătoare la patrimoniul poporului latino-român. *Desvoltările premise și conclusiunile puse în chestiunea cuceririi, a colonisării și organizării Daciei străbune* sînt după legile criteriului mai mult de cât o simplă *indicațiune de material*.

Mișcarea socială, viața Românilor în suta IV—VIII, pusă în evidență, comentată și debătută în studiile noastre, urma neapêrat, să aibă drept *conclusiune* înlăturarea unor suposițiuni fără fundament, dar cu atât mai temerarie, mai arbitrare; suposițiuni, cari tind a înfățișa pe străbunii nostri ca pe o adunătură sêlbatică, fără *unitate*, fără un *element pronunțat, fără limbă bisericescă, instituțiuni*, și lipsită chiar de *cunoscînțele economiei domestice*.

Atari credințe eretice, înfăcișate ca fapt istoric, de și în contrațiune cu toate elementele și datele istorice din acei timpii, și cu însăși și realitatea faptelor, nu puteau fi primite, în dauna sciinței, cu o nepăsare culpabilă; lucrarea noastră, credincioasă programei de a pune supt ochii publicului român, printr'o succintă dare de sêmă, vederile învățatului profesore *Iung*, în acest însemnat obiect, constrînsă a se ține în limitele restrînșului cadru, s'a mîrginit a răspunde, prin premise și conclusiuni, la toate acele ipoteze, opuse verității istorice.

Privitor la petrecerea străbunilor nostri pe pămêntul Daciei, începând de la Aurelian și până în suta XIII, darea noastră de sêmă, departe de a se opri la *simple indicațiuni*, a purces prin analize și discuțiuni la combinarea și coordonarea diferitelor elemente din *literatura bisericescă, din analele byzantine și polone din cronice magyare și române*; ast-fel, întemeiată pe rezultatele investigațiunilor, pe istoria limbei și a migrațiunii popoarelor, pe *terminologia, bibliografia și legendele bisericiei române*, a putut conchide prea bine la desputernicirea ipoteselor și conclusiunilor scôlei slaviste și germâne, talmăcind exact înțelesul cuvintelor lui *Vopiscu*, „*ex toto orbe romano*“ și demonstrând, în mod peremptoriu, că acele tendențioase conclusiuni, daciste, slaviste și germâne, sînt cu totul lipsite de un fundament istoric, de ôre-ce presupusa paternitate slavă sau și cântatul ibridism dacoslav-siriatic, în seusul și în măsura acelor ipoteze, nu se pôte descoperi în *genesă și limba poporului român*, în originea chrestinismului nostru și a instituțiunilor politice din ambele Dacii.

Conclusiunile puse în combaterea slavismului și germânismului la *traco-geți, la daci, la gallo-celți, la greci și romani*, sînt ôre fundate pe simple indicațiuni? Simpla indicare de material nu pôte lăsa în mintea cititorilor, și cu atât mai puțin în a omului de litere, confusiune și nedumerire! Contradițiunea fiind patentă, întrebăm; unde e consciința, cunoscînța obiectivă și iubire de adevêr la critical nostru?

V. Maniu.

Bursa de Viena

din 2 Septembrie n. 1878.

Metalicele 5%	61 45
Împrumutul naț. 5% (argint)	63 25
Împrumutul de stat din 1860	111 20
Acțiuni de bancă	798 —
Acțiuni de credit	241 20
London	115 25
Argint	100 —
Galbin	5 46
Napoleon d'aur (poli)	9 22 1/2
Valuta nouă imperială germână	56 70

Nr. 204 ex 1878.

CONCURS.

În puterea ordinațiunei consistoriale dto 5 Iuliu a. c. Nr. 1485. prin această se escrie concurs pentru ocuparea postului de capelan în parochia de clasa a III. Rachiș până în 16 Septembrie a. c.

Venitele anuali sunt 360 fl. v. a., din toate acestea fitoriul capelan va avê terțialitatea și casa de locuință.

Concurenții au de a-și subșterne petițiunile subscrisului, instruite conform statutului organic și dispoziți-

nilor sinodului archidiececan din 1873 până la terminul mai sus indicat când va fi și alegerea.

Fuzeș-Sânpetru, 23 Iuliu 1878.

În conșelegere cu comitetul parochial din Rachiș.

Petru Roșca m. p.
protopresbiter.

3—3

Nr. 104 — 1878.

CONCURS.

În sensul prea grațioșei resoluțiuni a Venerabilului Consistoriu archidiececan din 5 Iuliu a. c. Nr. 1249 se escrie din nou concurs pentru ocuparea postului de capelan în parochia de III. clasă din Muncelul-mare cu filiile Muncelul-mic și Boia-Barzu, lêngă neputinciosul paroch actual, cu termin până la 14 Septembrie st. v. a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele acestei parochii computate aprópe la 300 fl. v. a. adecă 150 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa acest post vor avê a-și adresa concursese instruite conform legeri și dispozițiunilor sinodali din 1873 la subscrisul până la terminul indicat.

Deva 7 August, 1878.

În conșelegere cu comitetul parochial.

Ioann Papiu m. p.
adm. prof.

3—3

Publicare de concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc de fete, de nou înființat la scôla română gr. or. din opidul Buteni, comitatul Aradului inspectoratul Buteni, cu terminul de alegere pe 14/26 Septembrie a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post de învățătorêsă sînt: 400 fl. v. a. fics anuale și 6 orgii de lemne, din care are a se încăldi și scôla.

Respectivele concurențe, au de a dovedi prin estrasul familiar, că sînt de religiunea gr. or. Preferință au acele, carele a absolvit preparandia, înșe pot recurge și unele ce se pregătesc deja, pentru a face esamenele prescrite.

Doritoarele de a ocupa acest post, sînt provocate, recursele lor a le subșterne inspectoratului de mai sus amintit, cu termin până în ziua de alegere.

Buteni, 13 August st. v. 1878.

Isidor Popescu.

3—3

președint. comitetului par.

CONCURS.

Demisionând învățatoriul Nicolau Bobeș din postul de învățatoriu primariu la scôla noastră gr. or. din Boița, pre care l'a fost ocupat în interval de 15 ani cu mult zel și activitate, — pentru acest post se publică prin această concurs cu terminul până la 9 Septembrie a. c. și la 10 Septembrie a. c. se va ținea și alegerea.

Emolumentele sînt:

În bani 250 fl. v. a.; pre lângă acesta cuartir liber în odiciul scolaru și lemne de încăldit.

Dela concurenți se recere: să fie de religiunea gr. or.; se aibă cel puțin 4 clase gimnasiale și cursul pedagogic sau cel clericale precum și atestat de calificațiune; să fie bun cântăreț și se cunoscă tipicul bisericiei, — purtare morală bună. La cas când pentru postul acesta se vor însinua concurenți cu atestate de o calificațiune și mai superiôră salariul în bani se va ridica la suma de 300 fl. v. a.

Concurenții să-și adreseze suplilele la subscrisul comitet parochial.

Boița, în 16 August 1878.

Comitetul parochial în conșelegere cu oficiul protopresbiteral.

3—3